

Özet

Devlet kurumu ile birlikte ortaya çıkan vergi, maliye teorisinde çeşitli yönleriyle üzerinde en çok tartışılan konulardandır. Vergi mutlak olmayıp tarihi ve sosyal bir olardır. Bu olay tarih boyunca yere ve zamana göre sürekli değişmeler göstermiş, vergi kavramı da bu değişmelere paralel olarak çok değişik anlamlar kazanmıştır. Genel olarak kamu gelirleri içinde önemli bir yeri olan vergi, günümüzde kamu hizmetlerini sunabilmek için gerekli olan giderleri karşılamak amacıyla, devletin kişi ya da kurumlardan zora dayanarak aldığı parasal tutarlar olarak tanımlanabilir. Karşılıksız ve zorunlu bir ödeme olması nedeniyle vergi, bireyler tarafından hoş karşılanmaz ve genellikle bir yük ve külfet olarak kabul edilir. Yani mükelleflerden alınan vergiler sonucunda özel kesimden kamu kesimine doğru zorunlu bir kaynak transferi söz konusu olmaktadır. Dolayısıyla, zorunlu olan her şey gibi vergiye karşı da hem bireysel hem de toplumsal bir tepki oluşabilmektedir. Bu tepkilerin bir takım ekonomik ve sosyal sonuçları doğurduğu da bilinen bir gerçektir. Bu sonuçlar hesaba katılmaksızın vergi uygulamalarına başlamak vergiden beklenen optimal hasılatı sağlama amacını engelleyebileceği gibi, başka ekonomik ve sosyal sorunların ortaya çıkmasına da sebep olabilir.

Kamu gelirleri içerisinde vergi gelirlerinin oranı % 80-90'lar düzeyine kadar çıkabilmektedir. Özellikle son yıllarda kamunun sunması gereken hizmetlerin artmasına paralel olarak finansman ihtiyacının da artması sonucu bu etkileşim daha da artmış ve verginin psikolojik ve sosyolojik yönden ele alınması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, vergi mükelleflerinin psikolojisi de ister istemez işin içine girmiştir. Ancak, vergileme karşısındaki tutumların bireysel olması ve yere, zamana ve bireylere göre değişiklik gösteren bir yapıya sahip olması inceleme açısından güçlükler doğurmaktadır. Bu nedenle, vergileme karşısında mükellef tutumlarının incelenmesinde genelleme yapılması gereği ortaya çıkmaktadır.

Vergi sistemi ve mükelleflerin vergiye gönüllü uyumu söz konusu olduğunda, bir toplumu oluşturan temel öğelerin gözden geçirilmesi gereklidir. Vergi sisteminde yapılacak her değişimin ya da mükelleflerin gönüllü uyumunu sağlamak amacı ile başlatılan her çabanın, o toplumun kendi iç dinamikleri dikkate alınarak oluşturulması oldukça önemlidir. Bu nedenle, yurtdışında yapılmış olan araştırmaların birçoğu ülkemizdeki vergi sistemi için pratik bilgiler oluşturamamaktadır. Dolayısıyla, ülke içerisinde yapılan araştırmaların konu açısından önemi büyüktür. Bu bağlamda, bu çalışmanın en temel amacı, Türkiye'de mükelleflerin ödedikleri vergiyi psikolojik ve sosyal yönden nasıl algıladıklarını ve vergilendirme karşısında tutumlarının ne olduğunu tespit etmektir. Mükelleflerin vergilendirme karşısındaki tutum ve davranışlarının önceden bilinmesi vergi ile ilgili yapılacak yeni düzenlemelerin başarısı açısından son derece önemlidir. Ancak, Türkiye genelinde mükellef sayısının çok olması ve anket çalışmasının hem zaman hem de maliyet bakımından yüksek olması nedeniyle çalışma Erzurum Alt Bölgesiyle sınırlandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mükellefin tutum ve davranışları, Erzurum alt Bölgesi

Abstract

Tax, occurring with public authority, is one of the most discussed matter in public finances in various aspects. Tax is not an absolute event, it is a historical and social event. This event has changed continually according to place and time during the history and tax concept has gained various meanings parallel to changes. Generally, tax, having an important place in general revenue fund, can be defined as monetary amounts taken from person and institutions by state so as to respond to expenditures for public services.

Tax, being unreturned and obligatory payout, is not welcomed by people and generally it is accepted as a charge and task. That is, there is a compulsory source transfer from private sector to public sector as a result of taxes taken from taxpayers. Therefore, there can be a backlash to tax both individual and communal. It is known that these backlashes have some economical and social results.

If you ignore these results and begin the taxation, it can both prevent the optimal proceeds and result in other economical and social problem. Tax income rate in public incomes can increase at the level of 80-90 percentages. Especially in recent years, services, meeting by public, have increased parallel to increase of finance needings. Therefore, this interaction has increased and psychological and sociological sides of tax must be discussed. Moreover, psychology of tax payer is in the play. But, it is difficult to analysis because their behaviour in view of the taxation can change according to place, time, individuality. For this reason, there should be a generalization for taxpayer's behaviour.

If we analysis the tax system and voluntary coherence of taxpayers for tax, it is necessary to look over the part of soceity. Every change in tax system or every effort for supporting the voluntary coherence of taxpayer is very important for forming. For this reason, researches in abroad don't have practical information for our tax system. So, researc hes at home have a big importance. The main aim of this study is to determine how tax payers perceive the tax in psychological and social way and what their behaviours in view of taxation are. Knowing before their behaviour in view of taxation, it is important for the success of new regulations in tax. But, we limit this study for only Erzurum because of taxpayer numbers and having high rate both time and cost in throughout Turkey.

Keywords: Taxpayer's Attitudes and Behaviors, Erzurum sub Region